

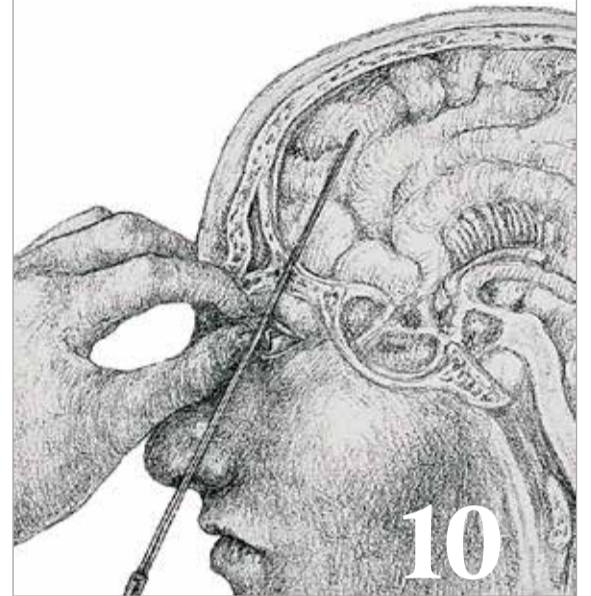
Waar moeten ze heen?

Internationale studenten zijn nu al op jacht naar kamers, maar stuiten daarbij op vele obstakels (en oplichters)

6

Proefkonijnen Hoe barbaarse behandelingen tóch doorbraken

10

Stage bij de kampioenen Student Japanstudies loopt stage bij Feyenoord en Urawa Red Diamonds. In één week zag hij beide ploegen grote prijzen pakken

8

Geheimschrift Willemijn Aerdts schreef een boek over de inlichtingendiensten. Haar boodschap: niet naïef zijn als het gaat om de kwetsbaarheid van onze democratische rechtsorde door ondermijning of spionage

4

15

Snarenwonder 'Ik wil ook springen en dansen'

Voorzitter van de Universiteitsraad weggestuurd: ‘Dit verbaast mij’

Tijdens een besloten vergadering heeft de universiteitsraad voorzitter Bas Knapp uit zijn functie gezet. Er zijn wel vraagtekens. ‘Ik was er niet bij toen deze beslissing werd genomen, en ken de juridische status van deze bijeenkomst niet.’

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

De universiteitsraad stuurde vorige week maandagavond een summier persbericht uit dat het heeft besloten afscheid te nemen van Bas Knapp als voorzitter van de universiteitsraad.

‘Voor een goede toekomstvisie en betere effectiviteit heeft de raad geconcludeerd dat een verandering in leiderschap gewenst is’, schrijft de raad. Floske Spieksma, raadslid van personeelspartij UB, neemt zijn taken over als plaatsvervangend voorzitter.

‘De meerderheid van de raad heeft het vertrouwen opgezegd en we beginnen een zoektocht naar iemand die de raad beter representeert’, vertellen Spieksma en Viktor van der Horst (studentenpartij PBMS) in een gezamenlijk telefoongesprek.

Ze willen niet ingaan op de achterliggende reden, of over het verloop van de besloten vergadering. ‘Het gaat over specifieke pinpoints en individuen’, zegt Van der Horst. ‘Daar kunnen we geen details over geven.’ Spieksma: ‘We moeten ons aan onze eigen spelregels houden.’

Knapp was zelf niet aanwezig bij de vergadering waarin hij werd weggestemd. Hij hoorde pas achteraf over het besluit, vertelt hij. Dat er een nieuwe voorzitter moest komen, stond al vast: diezelfde ochtend had hij aangegeven dat hij zou stoppen.

‘Ik heb de ochtend voor de bespreking aangegeven dat ik niet zou opgaan voor een tweede termijn, vanwege mijn aanstelling bij het Hooogheemraadschap waar ik me volledig aan wil wijden. De universiteitsraad heeft kennelijk diezelfde dag besloten dit per direct te effectueren. Ik was niet aanwezig bij de vergadering toen deze beslissing werd genomen, en ik ken de juridische status van deze bijeenkomst niet. Ik heb er achteraf kennis van genomen.’

Van de zestien raadsleden waren er maar tien aanwezig bij de stemming. Naast Knapp waren de vier raadsleden van personeelspartij LAG en het raadslid van studentenpartij ons er niet bij.

Remco Breuker, fractievoorzitter van LAG, zegt dat hij niet wist dat dit onderwerp zou worden besproken. ‘Ik en mijn fractie hebben kennisgenomen dat Floske (Spieksma, red.) gecommuniceerd heeft over Bas en zijn voorzitterschap, maar wij waren niet bij die bijeenkomst. De gang van zaken verbaast en bedroeft me, vooral ook omdat het zo onnodig is, gezien Bas’ aankondigde vertrek. Ik heb altijd prettig met hem samengewerkt’, benadrukt Breuker.

Knapp, die zelf ook raadslid is voor LSP, werd in september aangesteld als voorzitter. Het is ongebruikelijk dat de voorzitter ook zelf in de raad zit, maar eerdere sollicitatierondes leverden geen geschikte kandidaat op.

Hij blijft wel actief in de raad. ‘Negen maanden geleden is er een beroep op mij gedaan om te solliciteren voor het voorzitterschap toen er niemand uit de procedure kwam’, zegt hij. ‘De raad stond toen voor flinke uitdagingen. Nu keer ik terug als lid en blijf ik vanuit een ander commitment betrokken bij onze mooie universiteit.’

Het college van bestuur reageert dat het heeft kennisgenomen van de beslissing, maar is verder niet betrokken bij het besluit.

‘De universiteitsraad heeft een eigenstandige verantwoordelijkheid en kiest uit haar midden een voorzitter’, laat woordvoerder Caroline van Overbeeke weten. ‘Het college kan daarom geen uitspraak doen of oordeel geven over dit besluit. Het vertrouwt erop dat de universiteitsraad haar besluit zorgvuldig en weloverwogen heeft genomen.’

Het universiteitsbestuur dankt Knapp ‘voor de plezierige en constructieve samenwerking in de afgelopen periode’, schrijft Van Overbeeke.

Meer docenten en Nederlands, Frans en Duits blijven zelfstandig

De faculteit Geesteswetenschappen heeft twintig extra universitair docenten over de instituten verdeeld en besteedt een half miljoen euro aan nieuwe computers en andere infrastructuur. En: de talenopleidingen Nederlands, Duits en Frans blijven bestaan.

DOOR EMIEL BEINEMA EN SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO TACO VAN DER EB

Dat zei decaan Mark Rutgers tijdens de faculteitsraad naar aanleiding van de sectorplannen SSH (Social Sciences and Humanities). In april zei Rutgers al dat de faculteit positief advies had gekregen van de Nationale Commissie Sectorplannen om twintig extra universitair docenten (UD's) aan te nemen. Doel is om de werkdruk en onderwijslast te verlagen. Vorige week maakte Rutgers bekend hoe die posities – op basis van studententaallen – over de instituten zijn verdeeld.

LUCI en LUCAS krijgen ieder vier UD's, LIAS krijgt er zes. Geschiedenis krijgt er vijf en wijsbegeerte krijgt er een. Dertien van die twintig UD's zijn al benoemd in 2022. ‘Dat moest van het ministerie’, zei Rutgers. ‘Dat is het idiote: we moesten wel de medezeggenschap betrekken, maar mochten verder inhoudelijk niks delen. Maar ik verzeker u dat het honderd procent in samenspraak met de instituten is gebeurd.’

De overige zeven posities worden dit jaar ingevuld. ‘We willen de docenten zo breed mogelijk inzetten om onze basis van onderwijs en onderzoek te versterken en het echt gebruiken om de werkdruk en onderwijslast naar beneden te krij-

gen’, aldus Rutgers.

Daarnaast zijn er zes postdocs voor twee jaar aangesteld. Ook die zijn al aangenomen, omdat de faculteit het daarvoor beschikbare geld van het ministerie ‘snel moest uitgeven’. Verder heeft de faculteit geld gekregen om ruim tien UD's te bevorderen tot universitair hoofd-docent. Daarvan zijn er al vier in 2022 ingevuld, wederom omdat dat moest van het ministerie. ‘De overige zes volgen dit jaar’, aldus Rutgers. De faculteit krijgt ook geld voor ondersteunend personeel, ter waarde van drie fte voor de komende tien jaar. Tot slot is er de komende tien jaar 550.000 euro beschikbaar voor nieuwe computers en andere ‘infrastructuur’.

Een gevoelig punt van het sectorplan is het onderdeel Talen & Culturen. Vorige maand schreef onderwijsminister Dijkgraaf in een Kamerbrief dat er wordt ‘toegewerkt naar een gezamenlijk landelijk (bachelor)programma per taal voor de tekortvakken Frans en Duits en versterking van de samenwerking tussen de opleidingen Nederlandse taal en cultuur’.

Over die tekst ontstond onrust binnen de faculteit. In een mail aan Mare liet bestuurslid Jeroen

Touwen weten dat ‘er geen sprake is van het opheffen van opleidingen en evenmin dat er slechts één landelijke bacheloropleiding komt’. Rutgers herhaalde die boodschap in de raadsvergadering. ‘Het is nadrukkelijk geen bezuiniging, we krijgen juist extra middelen. De opleidingen blijven bestaan, maar er wordt ook gewerkt aan een gezamenlijk programma van die opleidingen.’

Rutgers lichte toe dat er ‘drie actielijnen’ zijn uitgezet om de talen en culturen te versterken. Ten eerste moeten zij ‘nadrukkelijker een plek krijgen in andere opleidingen’, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat studenten van andere faculteiten ermee in aanraking komen. ‘We moeten onze kennis breder inzetten, niet alleen binnen de eigen faculteit’, zei Rutgers. ‘We zitten er bijvoorbeeld aan te denken om een minor talen en culturen bij de TU Delft aan te bieden, want ook die studenten krijgen te maken met interculturaliteit. Dat zou maatschappelijk weleens heel relevant kunnen zijn.’

De tweede actielijn betreft het versterken van de opleidingen Nederlands, Frans en Duits. Die opleidingen blijven dus aan de verschillende uni-

versiteiten bestaan, maar zij zullen meer gaan samenwerken. Hoe dat er concreet uitziet, is nog onduidelijk. Er komt per taalgebied een landelijke werkgroep met een afvaardiging van de universiteiten die Frans, Duits en Nederlands aanbieden. Ook komt er een landelijke klankbordgroep, zodat de betreffende opleidingscommissies met de plannen kunnen meekijken. Dat deze samenwerking zal leiden tot heen en weer reizende studenten en docenten, is vrijwel zeker. Dat kost echter geld waar geen budget voor is. Volgens Rutgers zouden studenten die een talenopleiding in een tekortvak doen dan ook extra studiefinanciering moeten krijgen. ‘Ik hoop dat we die kant op gaan, we krijgen daarvoor steun van de rector.’

De derde actielijn is het vergroten van de instroom van de lerarenopleidingen. Hoe dat in de praktijk moet worden gerealiseerd, is nog onduidelijk. ‘Wij gaan niet over die opleidingen, dus daarvoor is overleg nodig met andere instellingen’, aldus Rutgers.

Als PhD denk ik nog vaak aan dat ene zinnetje: ‘Is dit een ontgroening?’

‘Is dit een ontgroening?’ zei ik elke keer als ik van de grond moest opstaan tijdens de kennismakingsweek van de studentenvereniging waar ik bij wilde. Ik zei het niet omdat ‘Is dit een ontgroening?’ mijn naam was. De naam die de kennismakingscommissie voor me had verzonden, en die ik elke keer moest noemen wanneer een commissielid me opdroeg om op te staan uit de verplichte kleermakerszit en een vraag te beantwoorden of een liedje te zingen.

Ook al mijn mede-aspirantleden kregen een speciale naam toebedeeld, vaak een kwinkslag geïnspireerd op hun echte naam of een opvallend persoonskenmerk. De jongen die altijd voor me zat, gezegend met een weelderige baard, heette ‘Moederbeer’. Een meisje wier achternaam overeenkwam met een bekend vleeswarenmerk droeg de naam ‘Alles heeft een einde en een worst heeft er wel twee’.

Mijn eigen naam had ik te danken aan het feit dat ik bij mijn inschrijving voor de kennismakingstijd nogal nadrukkelijk had gevraagd of ‘kennismakingstijd’ echt geen eufemisme was voor ‘ontgroening’. ‘Nee’, had het meisje van de inschrijvingen gezegd. ‘Nee’, riposteerde ook de kennismakingscommissie telkens wanneer ik mijn naam opdeurde tijdens de week waar ik zo nerveus naar toe had geleefd. En tot mijn verbazing hadden ze gelijk, het was inderdaad geen ontgroening. Tot de laatste dag van de kennismakingsweek bleef ik vermoeden dat er nog wel ergens een goudvis ge-adt zou moeten worden, of een pan soep gekopt (je hoort wel eens wat) – maar niks van dat al.

Een trauma heb ik dus geenszins overgehouden aan die kennismakingstijd, maar onwillkeurig moet ik nog vaak aan dat ene zinnetje denken.

‘Is dit een ontgroening?’

De laatste maanden dringt die gedachte zich ook wel eens aan me op terwijl ik zit te zweogen op mijn proefschrift. Want eigenlijk zijn er best wat overeenkomsten tussen een ontgroening en een promotietraject.

Beide vormen ze een zware maar vrijwillig aanvaarde beproeving die je uiteindelijk de toegang verschaft tot een exclusief clubje. Een gaaf clubje, dat zeker – of toch in ieder geval een clubje dat zichzelf gaaf vindt, al mag de rest van de mensheid er soms wat onverschillig tegenover staan.

Paradoxaal genoeg zorgt in beide gevallen juist de zwaarte van de beproeving ervoor dat mensen die er eenmaal aan beginnen, er maar zelden uit eigen beweging de brui aan geven. Dan zou het reeds ondergane leed immers voor niks zijn geweest! Hoe onverdraaglijker de zelfgekozen kwelling, hoe hoger de drempel om de stekker eruit te trekken.

Nog een paradox: aan de ene kant is het juist de voorgehouden worst (met wel twee einden) die maakt dat men de pijniging volhoudt – in het geval van het promotietraject is die worst de doctorstitel; in het geval van de ontgroening het lidmaatschap van de vereniging. Aan de andere kant maakt juist de anticipatie op dat wat er volgt nádat men de proef heeft doorstaan, de lijdensweg nog zwaarder.

Want zou een ontgroening niet al een stuk minder erg zijn wanneer je tijdens het incasieren van al die vreedheid niet ook nog eens zou hoeven denken ‘en met deze mensen moet ik dus nog de rest van mijn studententijd verder?’ Wanneer je tussen het goudvis-adten en negentig-graden-zitten niet ook nog eens een beetje leuk en sociaal moet gaan zitten doen omdat je anders straks geen groepje vindt om bij te horen? En zou een PhD niet al een stuk minder zwaar zijn wanneer je tijdens je traject niet afgeleid zou worden door stress over de vraag of je wel zou kunnen meedraaien in het hypercompetitieve systeem waarin je je verder gevorderde collega's verstrikt ziet? Wanneer je niet tussen het schrijven van je proefschrift door ook nog bezig moet zijn met artikelen publiceren en onderwijservaring opdoen en conferenties organiseren want als die dingen niet allemaal op je cv staan dan kom je na je promotie straks niet aan de bak in de academie?

Ik denk dat dat de last aanzienlijk zou verlichten. Beginnende promovendi zou ik dan ook adviseren: verspil geen energie aan zorgen over alles wat er komt (of niet komt) na je PhD, en probeer vooral lekker (en soms niet lekker) op te gaan in de beproeving van het promoveren aan sich. Maak je niet druk over alle hokjes die je moet afvinken om straks een postdoc binnen te slepen, en blijf je niet vast in het idee dat je na je PhD hoe dan ook in de academische wereld door zou moeten.

Uiteindelijk is een promotietraject geen ontgroening. Het is slechts een kennismakingstijd.

Josette Daemen is promovendus aan het Instituut Politieke Wetenschap van Universiteit Leiden

Het verdwenen vaandel lijkt steeds dichterbij te komen

Waar is het vaandel van de ter ziele gegane Leidse dovenvereniging De Sleutelstad? Het enige overgebleven aanknopingspunt, één mysterieuze foto die *Mare* onlangs publiceerde, heeft geleid naar de toenmalige eigenaar... én staatssecretaris Alexandra van Huffelen.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Al lange tijd is de Leidse dovingemeenschap naarstig op zoek naar het verdwenen vaandel van Leidse dovenvereniging De Sleutelstad. Slechts één mysterieuze foto, vermoedelijk uit 2018, diende als aanknopingspunt: daarop is een persoon met het vaandel te zien. Hij zou weleens meer kunnen weten, zei universitair hoofddocent gebarentaalkunde de Victoria Nyst twee weken geleden tegen *Mare*. Een paar dagen na publicatie van het artikel en de foto mailt Carl-Eric Rasch naar de redactie. Het blijkt te gaan om de persoon op de foto naar wie wordt gezocht. 'Ik kreeg het artikel doorgestuurd van een dispuutsgenoot van Al Capone, Quintus. Hij dacht dat het om mij moest gaan.'

Het goede nieuws: hij is inderdaad de persoon op de foto. Overigens blijkt die foto niet in 2018, maar in 1987 te zijn gemaakt. Het slechte nieuws: hij heeft geen idee waar het vaandel nu is.

'In de tweede helft van de jaren tachtig tot 1992 studeerde ik politicologie in Leiden', vertelt Rasch (60). 'Ik woonde toen op Noordeinde 40 met wat huisgenoten en was lid van Quintus en Minerva. Op een zondag, ik denk in het najaar van 1986, gingen we naar een snuffelmarkt in de Groenordhallen. Daar hebben we dat vaandel gekocht, omdat we het wel ludiek vonden om in huis te hangen. Ik weet niet meer hoeveel het kostte, maar het zal niet meer dan tien gulden zijn geweest.' Eenmaal thuis hingen de huisgenoten het op in de gang, naast het staatsieportret van koningin Juliana en prins Bernhard. 'We hebben er ook nog mee op de foto gestaan voor de almanak van Minerva van 1987 of 1988. Ik sta helemaal rechts, achter Alexandra van Huffelen, de huidige staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en digitalisering.' Rasch weet zeker dat het vaandel ook ergens tussen 2005 en 2010 nog op dezelfde plek in het huis hing. 'Toen hebben we nog eens een huisreünie gehad. Het interieur was nog volledig onveranderd. Zelfs de prikborden met briefjes die ik in 1990 nog had opgeplakt hingen er nog. Ook het vaandel hing nog pontificaal op dezelfde plek.' Het enige verschil was dat het inmiddels een Augustinushuis was geworden. 'Later is het een huis

Carl-Eric Rasch: 'Ik sta helemaal rechts, achter staatssecretaris Alexandra van Huffelen.'

voor werkende jongeren geworden en nu is het een huurappartement', weet Rasch. 'De vraag is wat de studenten die er voor het laatst woonden met het vaandel hebben gedaan. Misschien hebben ze het meegenomen, of is het bij de stort terechtgekomen.'

Nyst is blij dat Rasch is gevonden. 'Leuk hè', zegt ze opgewekt aan de telefoon. 'Weer een stapje verder! We hopen dat de studenten het vaandel niet hebben weggegooid, maar dat het door iemand is bewaard.'

Nyst heeft inmiddels contact opgenomen met de alumnicóördinator van Augustinus om te achterhalen wie de laatste student-bewoners waren. 'Maar daar heb ik nog geen reactie van gehad. Overigens schijnt Minerva ook een verzameling vandenels te hebben, mogelijk is dit vaandel daar misschien wel aan toegevoegd.' Staatssecretaris Alexandra van Huffelen weet ook niet wat er met het vaandel is gebeurd, laat haar woordvoerder weten. 'Zij geeft aan zich het vaandel niet te herinneren en ook niet te weten waar die nu zou kunnen zijn.'

Stroomstoring en ontruiming na brand op Bio Science Park

In het ketelhuis naast het Huygensgebouw op het Bio Science Park is op dinsdagochtend brand uitgebroken. De brand leidde tot een grote stroomstoring in verschillende universiteitsgebouwen, waaronder het Gorlaeus en het usc. Inmiddels is het grootste deel van de schade hersteld.

DOOR MARK REID

De brand brak dinsdagmorgen uit in het ketelhuis aan de Wassenaarseweg, tussen het Huygensgebouw, het Gorlaeus en het pand van sron. Daarbij zijn verschillende kabels beschadigd die cruciaal zijn voor de stroomvoorziening aan universiteitspanden op het Bio Science Park. Al snel na het uitbreken van de brand zijn verschillende omliggende universiteitsgebouwen ontruimd. Medewerkers en studenten werden in de loop van de ochtend verteld dat de stroomstoring nog de rest van de dag aan zou houden en ze naar huis konden gaan. Tentamens in het usc wer-

den die dag afgelast. Gebouwen op het Bio Science Park die niet van de universiteit zijn werden niet getroffen door de stroomstoring.

Kritieke apparaten, zoals datacenters en sommige lab-apparatuur konden ondanks de uitval blijven draaien op noodstroom uit aggregaten. Het Leids Universitair Medisch Centrum had alleen last van 'een korte dip' maar is verder niet geraakt door de problemen met het elektriciteitsnetwerk. Op dinsdagmiddag gingen geruchten rond dat de getroffen gebouwen voor langere tijd niet toegankelijk zouden zijn, maar dat bleek niet waar. In de nacht van dinsdag op woensdag zijn de meeste gebouwen weer aangesloten op een stroomvoorziening.

Het Gorlaeus en Sylvius bleven woensdag nog wel de hele dag gesloten. Het Huygens/Oort was alleen open voor ochtendcolleges en verschillende practica zijn geannuleerd. De andere gebouwen op het Bio Science Park zijn weer gewoon open. Donderdag zijn ook het Sylvius en Gorlaeus weer toegankelijk voor medewerkers en studenten.

Diensten voor dummies

Het nieuwe boek *Diensten met geheimen* van de Leidse docent Willemijn Aerds is een pleidooi voor het belang van de veiligheidsdiensten AIVD en MIVD. 'Je kunt als lezer rustig ademhalen, want je bent niet interessant genoeg om te volgen.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

Toen een bekende van Willemijn Aerds voor zaken naar China reisde op zoek naar een nieuwe investeerder, en ze hem vroeg of hij een lege iPad en telefoon meenam, reageerde hij verbaasd. 'Lachend beschuldigde hij me van beroepsdeformatie', schrijft de docent aan het Institute Security and Global Affairs (ISGA) in Den Haag in haar boek *Diensten met geheimen, hoe de AIVD en MIVD Nederland veilig houden*.

Maar al snel bleek dat er niets grappigs was aan de waarschuwing van Aerds. In haar boek verwijst ze naar een *Volkskrant*-artikel uit 2018 waaruit bleek dat 'bedrijven en ambtenaren die met premier Rutte op handelsmissie naar China zouden gaan vergaande veiligheidsinstructies hadden ontvangen', namelijk: een lege laptop meenemen, mobiele telefoon thuislaten en een versleutelde internetverbinding gebruiken. Het ministerie van Buitenlandse Zaken achtte het 'waarschijnlijk dat alle apparatuur die wordt achtergelaten op hotelkamers wordt leeggetrokken en dat alle telefoontjes en berichten kunnen worden onderschept door de Chinese overheid'.

We moeten dus vooral niet naïef zijn 'als het gaat om de kwetsbaarheid van onze democratische rechtsorde door bijvoorbeeld ondermijning of spionage', concludeert Ae-

erds in haar boek dat vandaag in Wijnhaven wordt gepresenteerd. 'Ik hoop dat het me met dit boek gelukt is om je dát mee te geven.'

De toon van deze laatste zin is veelzeggend. Het boek is vooral een laagdrempelige schets van hoe de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) zijn ontstaan en wat ze doen, een soort *Diensten for Dummies* dus. Aerds wil de angst voor het inlichtingenwerk wegnemen. 'Van de studenten die de minor intelligence studies volgen is elk jaar een deel bang dat zij in de gaten worden gehouden door de diensten. Die gedachte is begrijpelijk, maar het is een fabeltje dat de diensten grote groepen Nederlanders in de gaten zouden houden. Je kunt rustig ademhalen, want hoogstwaarschijnlijk ben je niet interessant genoeg om te worden gevolgd.'

Ze benadrukt juist het belang van het werk en gaat uitgebreid in op een succesvolle actie uit 2018. Toen voorkwam de MIVD dat Rusland het wifnetwerk van de Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) in Den Haag kon hacken. 'Op dat moment was bekend dat de OPCW onderzoek deed naar de vergiftiging met het gifgas novitsjok van de voormalige spion Skripal in Groot-Brittan-

'We moeten vooral niet naïef zijn als het gaat om onze kwetsbaarheid voor ondermijning en spionage'

nië en naar een aanval met gifgas in Douma (Syrië). Vier Russische spionnen werden op heterdaad betrapt en direct het land uitgezet. Dit werd bekendgemaakt toen Aerds net met een gastdocent een 'college over cyberspionage, toevalliger kon bijna niet' aan het geven was. Dat college werd afgebroken om meteen de persconferentie te kunnen volgen.

Aerds gaat ook uitgebreid in op het toezicht op de MIVD en de AIVD. In 2018 werd na een raadgevend referendum de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 ingevoerd. Critici vreesden vooral de onderzoeksoverdrachtgerichte interceptie (oog-interceptie) in de wet. 'Dat is de bevoegdheid om communicatie te tappen via ether en kabel, zoals internetverkeer. Oftewel: de diensten mogen gegevens waarvan ze van tevoren niet precies weten wat er allemaal in zit, in bulk binnenhalen. Tegenstanders waren bang dat de diensten een "sleepnet" zouden uitwerpen en te pas en te onpas gebruik zouden maken van deze bevoegdheid.'

Volgens Aerds is het toezicht op de diensten echter terecht zeer uitgebreid. 'Het parlement, de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD), de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB), de Algemene Rekenkamer en de rechter houden de diensten in de gaten.' Maar al dat toezicht kan de effectiviteit in de weg zitten, stelt Aerds. De Russische en Chinese geheime diensten hebben namelijk niet of veel minder te maken met toezicht. 'Uit de evaluatie van de Wiv in 2020 blijkt dat er wel degelijk sprake kan zijn van te veel toezicht.' Dat ligt echter vooral aan de politiek. De wetgever heeft de 'open normen uit de wet niet ingevuld, waardoor de toezichthouders deze rol op zich hebben genomen en zij de wet zo streng uitleggen dat bepaalde bevoegdheden, zoals de oog-interceptie, nauwelijks kunnen worden ingezet.'

En er komt alweer een nieuwe wetgeving aan. 'De diensten stellen dat ze niet genoeg ruimte hebben om cyberaanvallen af te wenden. Daarom is er een tijdelijke wet ingediend bij de Tweede Kamer die het mogelijk moet maken sneller zicht te krijgen op offensieve cyberactiviteiten van landen als Rusland en China.'

Belangrijkste verandering: de inzet van bepaalde bijzondere bevoegdheden hoeft niet meer vooraf te worden goedgekeurd door de TIB.

Op de nieuwe wet komt scherpe kritiek, van onder meer Bits of Freedom, de organisatie die opkomt voor de digitale rechten van burgers. Dat noemt Aerds wel, maar ze vergeet een fundamentele tegengeld: oud-AIVD'er Bert Hubert die lid was van de TIB, stapte vorig jaar uit die toezichtcommissie omdat hij de nieuwe bevoegdheden 'veel te ver' vond gaan. 'Daar voel ik me niet goed bij', zei hij destijds in *NRC*.

Volgens anderen, waaronder de Algemene Rekenkamer die de impact van de wiv 2017 op de diensten onderzocht, is de nieuwe wet noodzakelijk omdat de diensten binnen de huidige regelgeving niet in staat zijn om effectief te reageren op offensieve cyberoperaties. De titel van het onderzoek van de Rekenkamer laat weinig te raden over: *De wet dwingt, de tijd dringt, de praktijk wringt*.

Dat lijkt ook de boodschap van Aerds' boek te zijn: de diensten gaan meer bevoegdheden krijgen, maar we hoeven echt niet bang voor ze te zijn.

Willemijn Aerds, *Diensten met geheimen. Hoe de AIVD en MIVD Nederland veilig houden*. Ambo|Anthos, 256 pagina's, €22,99 Boekpresentatie is donderdag 25 mei, 15:45 - 17:00 uur, Spaanse Trappen, Wijnhaven

‘Het college van bestuur slaat de plank echt mis’

De universiteitsraad heeft veel kritiek op voorgenomen bezuinigingen en andere plannen van het college van bestuur. Maar doordat de raad verdeeld is, blijft onduidelijk of de leden het beleid zullen wegstemmen.

DOOR VINCENT BONGERS

In de kadernota 2024-2028 staat onder andere dat er vanaf 2026 een bezuiniging zal worden doorgevoerd. Het gaat dan om een korting van 1 procent op alle faculteiten en diensten. Dat levert een besparing op van ruim 4 miljoen euro per jaar. De universiteit moet bezuinigen vanwege de hoge energiekosten, al zijn die lager dan eerder begroot. Verder ontvangt de universiteit een groot bedrag aan starters- en stimuleringsbeurzen en geld uit de zogeheten sectorplannen. Maar die miljoenen zijn ‘geoommerkt’: ze zijn door het ministerie gekoppeld aan een specifieke doelen en vallen niet onder het reguliere verdeling van middelen door het college aan de faculteiten en diensten. De raad heeft instemmingsrecht op de hoofdlijnen van het financiële beleid in de kadernota. De voorgestelde besparing is een van de redenen voor personeelspartij LAG om niet in te stemmen. ‘Er moet niet 1 procent afgeroomd worden bij iedereen’, zei Remco Breuker van LAG tijdens de universiteitsraadsvergadering. ‘We moeten eerst kijken waar we kunnen korten zonder het onderwijs en onderzoek te schaden.’ Breuker dacht dan aan de uitvoering van het nieuwe strategische plan van de universiteit. ‘Daarvoor is aardig wat geld opzij gezet. Begin daar maar eens met bezuinigen.’ Maar Patrick Klaassen van personeelspartij UB vond onderwijs en onderzoek ontzien te simpel. ‘Dat betekent namelijk meer dan 1 procent bij ondersteunende diensten snijden, die ook taken uitvoeren die onderwijs en onderzoek mogelijk maken. Dit levert niet per se een betere situatie op voor wetenschappers.’ ‘De veel te hoge werkdruk op universitei-

ten is nog steeds een heel groot probleem waar echt wat aan moet worden gedaan’, vond Breuker. Ook de huisvestingsplannen waren volgens hem een reden om niet in te stemmen. ‘Bij werknemers van Geesteswetenschappen is grote ontevredenheid over de plannen voor de inrichting van de nieuwe Humanities Campus.’ Vergelijkbare onvrede speelt ook bij andere faculteiten omdat ‘personeel nu geen inspraak heeft’ op hun toekomstige werkplek. ‘Het is belachelijk dat we hier steeds weer op terug moeten komen, ik word er zelf ook gek van, maar onze behoeftes worden niet serieus genomen.’ Daar was Floske Spijksma van personeelspartij UB het mee eens. ‘Je moet zelfs ruzie maken om een slot op je deur te krijgen. Als je dat wilt bespreken, wordt daar denigrerend op gereageerd.’ Joanne Sloof van studentenpartij CSL: ‘Het college slaat op dit punt de plank echt mis.’ Maar ondanks deze kritiek zijn CSL en UB wel van plan om in te stemmen met de nota. Dat geldt ook voor personeelspartij PhDoc en studentenpartijen PBMS en LSP. Klaassen van UB vond het niet terecht dat de kritiek op het beleid van het college de vorm kreeg van het niet instemmen met een stuk over de financiën. ‘Er is algehele onvrede over beleidslijnen. Hoe vertaalt die onvrede zich door in de verdeling van het geld in de nota?’ Eerder had LAG tijdens het overleg met het college van bestuur over de universiteitsbegroting al gezegd het niet eens te zijn met het beleid, reageerde Breuker. ‘Toen zei vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos dat we voortaan in een vroeger stadium kritiek kenbaar moesten maken. Hij noemde toen de nieuwe kadernota als een goed moment. We gaan slechts op de uitnodiging van het college in.’ LAG stond niet alleen in haar verzet tegen de kadernota en kreeg steun van studentenpartijen LVS, DSP en ONS. Er zijn zestien zetels in de raad en het lijkt erop dat acht zetels voor en acht zetels tegen de kadernota zullen stemmen. Tijdens de overlegvergadering met het college zal dinsdag blijken hoe de stemming echt gaat uitpakken.

Uni moet veiliger, klagers voelen zich niet gesteund

De universiteitsraad vindt dat het college meer moet doen om de sociale veiligheid te verbeteren aangezien 14 procent van de medewerkers last heeft van intimidatie, verbale agressie, uitsluiting en roddelen. Ook velen melders van klachten zich lang niet altijd goed ondersteund.

DOOR VINCENT BONGERS

De resultaten van de personeelsmonitor werden maandag tijdens de universiteitsraad besproken. De survey werd door 58,9 procent van alle werknemers is ingevuld. Van die groep had 14 procent ‘casuïstiek’ meege-maakt rond sociale onveiligheid. Dan kan het bijvoorbeeld gaan om intimidatie, verbale agressie, uitsluiting en roddelen door collega’s. Daarnaast geeft 19 procent van de medewerkers aan ongewenst gedrag bij anderen te zien gebeuren. Uit de enquête blijkt ook dat 70 procent van medewerkers die problematiek heeft meegemaakt, ‘zich meldde (met name bij de leidinggevende)’. Maar melders voelen zich niet goed ondersteund, blijkt ook uit de monitor. De raad vindt dat heel problematisch. ‘We

maken ons ernstige zorgen over dat er melders van incidenten zijn geweest die zich niet gesteund voelden’, zei Rebekka van Beek van studentenpartij PBMS. Afgelopen tijd is er veel gedaan om de structuur met vertrouwenspersonen verder uit te bouwen, vertelde ze. ‘Er zijn grote veranderingen doorgevoerd om de universiteit veiliger te maken.’ Zo is er een ombudsfunctionaris voor het personeel bijgekomen. Voor studenten was die er al. Ondanks al die maatregelen zijn er nog best veel problemen. Van Beek: ‘Hoe wil het college dit soort incidenten voorkomen en werknemers een veilig gevoel te geven als ze een incident melden?’ Remco Breuker van personeelspartij LAG was verbaasd over de gang van zaken. ‘Hoe kunnen melders blijven hangen in een systeem dat helemaal opnieuw is ingericht? Dat is heel erg zorgwekkend.’ Uit de monitor blijkt verder dat circa 25 procent van de medewerkers niet tevreden met de universiteit als werkgever. Vooral jonge medewerkers en mensen met tijdelijk contract voelen zich niet betrokken. Ook internationale medewerkers voelen zich minder thuis binnen de universiteit.

Om woonruimte te vinden zijn de meeste internationale studenten overgeleverd aan Facebook, waar ook talloze oplichters nepkamers aanbieden. Maar de tijd begint te dringen, en de meesten hebben geen reserveplan. ‘Je bent wanhopig.’

DOOR MARK REID
FOTO REYER BOXEM

Het móet gewoon lukken

‘Ik houd al wekenlang Facebookgroepen in de gaten’, vertelt Lukas Blech (25) uit Duitsland. Hij doet op dit moment een bachelor aan de Universiteit Maastricht en hoopt in september te starten met de master Governance of Sustainability. Maar eerst moet hij nog een kamer vinden. ‘Ik was van plan om samen met mijn vriendin iets te zoeken in Den Haag, maar dat ging niet door. Toen was ik te laat om me in te schrijven voor een woning via de universiteit, dus kijk ik nu elk kwartier of zelfs elke tien minuten op Facebook. Je moet de eerste zijn die op een advertentie reageert, anders raakt jouw bericht bedolven in de andere comments. En je moet gewoon geluk hebben.’ Dat beaamt de Italiaanse student Chiara Migliore (22) die naar Leiden komt voor een master ontwikkelingspsychologie. ‘Ik heb me in februari ingeschreven. De deadline is in mei, dus ik dacht dat ik er vroeg bij was. Maar een week later kreeg ik bericht van de universiteit dat alle kamers die de universiteit aanbood aan internationals al waren vergeven en dat ik zelf maar iets moest regelen. Toen ben ik meteen gaan zoeken. ‘Ik heb geluk dat ik al mensen in Nederland ken. Mijn vriend studeert in Delft en helpt me met

zoeken. Hij weet ook hoe moeilijk het is. Ik heb ontzettend veel reacties gestuurd naar adverteerders, maar ik kreeg totaal maar twee keer antwoord. Ik probeerde samen met twee meiden een flat te huren, maar die verhuurder stopte opeens met reageren. Ik denk dat hij het aan iemand anders heeft verhuurd.’ Dan lijkt het erop dat Blech daadwerkelijk geluk heeft met zijn Facebookstrategie. Van een vastgoedbeheerder krijgt hij bericht dat er een kamer voor hem beschikbaar is in Den Haag, bij het Zuiderpark. Een last valt van zijn schouders, omschrijft hij. Het obsessief bijhouden van de ‘Leiden Housing’-groep hoeft niet meer. Helaas. Een paar dagen later laat de Duitse student weten dat het toch niet doorgaat. De kamer bleek bij een bezichtiging in vervallen staat en zag er totaal niet uit zoals in de advertentie. Terug naar Facebook. De zoektocht gaat door. De universiteit heeft maar een beperkt aantal kamers per jaar ter beschikking, zoals Blech en Migliore ondervonden. Studenthuisvester DUWO verdeelt de kamers op basis van het principe: wie het eerst komt, eerst maakt. Sommigen hebben geluk en krijgen meteen bij aanmelding een kamer, anderen zijn simpelweg te laat, maar een

‘Sommige studenten betalen zonder dat ze iets hebben gezien’

enkeling krijgt op een later moment nog een huis via de wachtlijst. Zo ook de Amerikaanse Anna Perry (24), die nu bezig is aan het eerste jaar van haar master sterrenkunde. ‘Ik kreeg een huis toegewezen via de wachtlijst, ongeveer anderhalve maand voordat ik zou verhuizen, dus dat was behoorlijk krap. Ik had al een vliegticket geboekt, maar had nog nergens een plek om te slapen. Dat gold voor heel veel van mijn medestudenten. ‘Het is wel een erg prettige kamer, zeker voor een studentenkamer. Alleen is de keuken misschien wat aan de kleine kant.’ Toch zal Perry per augustus haar kamer moeten verlaten. Om nieuwe studenten in september een kamer te kunnen bieden, krijgen de internationals van DUWO een huurcontract van slechts een jaar. Daarna moeten ze zelf iets zien te vinden. Voor Perry begint de onzekerheid over haar woonsituatie opnieuw. ‘Ik wist dat het maar voor een jaar zou zijn, maar ben er niet blij mee. Ik hoop dat ik een leuke nieuwe plek weet te vinden, maar hoe meer maanden er verstrijken, hoe meer ik geneigd ben het eerste aan te nemen wat ik kan, ook buiten Leiden.’ Niet alle internationals vinden het erg dat ze hun

duwo-kamer moeten verlaten. De Bulgaarse taalkundestudent Elitsa Davidova (19), had de mogelijkheid om haar huurcontract te verlengen als ze studentbeheerder zou worden in haar gebouw. Ze koos ervoor dat niet te doen. ‘Ik vind het niet erg om een huis te delen, maar ik deel op dit moment een slaapkamer met iemand anders. Ik wil wel graag apart slapen, daarom heb ik me niet aangemeld als studentbeheerder.’ Ook zij heeft zich weer op Facebook gestort. Daar loert een ander gevaar: oplichters die niet-bestaande kamers aanbieden. ‘Ik heb er heel veel gezien’, zegt Davidova. ‘Maar ik denk dat ik voorzichtig genoeg ben om er mee om te gaan. Als ze je geen adres of foto’s van de kamer willen sturen is het wel duidelijk. Maar sommige studenten betalen gewoon zonder dat ze iets gezien hebben.’ Sommige studenten die vanuit het buitenland zoeken, zullen inderdaad geen andere keus hebben. Ook Blech is oplichters tegengekomen. ‘Ik zie ze heel veel. Er was er eentje waarvan ik het vermoeden had dat het een oplichter was, maar ik heb toch gereageerd. Je bent wanhopig. Helaas bleek het inderdaad nep.’ Van de studenten die Mare sprak is Migliori de

enige die daadwerkelijk al een kamer heeft bemachtigd. De anderen zoeken nog door. Opvallend genoeg heeft geen van hen een goed reserveplan voor als ze nog dakloos zijn bij de start van het collegejaar. ‘Mijn zus woont in Den Haag’, zegt Davidova. ‘Ik kan misschien een week of twee bij haar blijven tot ik iets vind, of voor korte tijd iets duurs nemen om een gat te overbruggen. Maar ik ben optimistisch.’ ‘Stoppen met mijn studie is geen optie’, zegt Perry. ‘Ik moet gewoon iets vinden, ook al is het misschien niet goed. Ik heb inmiddels een netwerk hier en ik denk dat ik wel even vooruitkom door bij vrienden op de bank te slapen. Het is zo frustrerend omdat Leiden zo’n goede universiteit is, maar er zo weinig hulp is om woonruimte te vinden. En als je de taal niet spreekt is het twee keer zo moeilijk.’ Er zijn wel studenten die het hebben opgegeven. Verschillende internationals die Mare benaderde voor een interview gaven aan mee te willen werken, maar lieten later weten daar vanaf te zien, omdat ze van gedachten waren veranderd en toch niet in Leiden kwamen studeren. De voornaamste reden die ze opgaven voor die omme-zwaai was de onzekerheid over de woonsituatie.

Voor deze studenten komt de wetswijziging te laat

Met de Wet Vaste Huurcontracten die onlangs door de Tweede Kamer is aangenomen lijkt het niet meer standaard mogelijk om tijdelijke huurcontracten te geven. Volgens DUWO blijven tijdelijke contracten wel mogelijk voor woningen voor speciale doelgroepen zoals internationale studenten. ‘Onze contracten met internationale studenten die een woning toegewezen krijgen via een onderwijsinstelling zijn tijdelijke contracten voor een bijzondere doelgroep met een maximum van twee jaar’, aldus woordvoerder Frans Pieter de Jong van . Voor de huidige generatie internationale studenten in de woningen van DUWO komt dat extra jaar te laat. Zij zullen per augustus alsnog hun kamers moeten verlaten. En dat is zuur. ‘Meen je dat nou?’ vraagt Perry als ze tijdens een interview voor het eerst hoort over de aanstaande wetswijziging en dat ze zelf niet buiten de boot valt. ‘God, ik ben zo boos nu.’

Twee kampioenswedstrijden in één week: Feyenoord wordt landskampioen (links) en Urawa Red Diamonds wint de Asian Champions League

De timing was ideaal', vertelt student Japanstudies Rutger Janssen (27). 'Ik was net terug in Nederland en de eerste pot van Feyenoord die ik kon meepakken was de kampioenswedstrijd in de Kuip. Het was één grote ontlasting, compleet met huilende supporters. Een gigantisch spandoek – het grootste ooit in Nederland – dat voor de wedstrijd werd ontrolt en vrijwel alle supporters bedekte, was heel spectaculair.' 'Maar', zegt Janssen, die voor zijn bachelorstage onderzoek deed bij Feyenoord én de profclub Urawa Red Diamonds uit de Japanse stad Saitama: 'Eerlijk gezegd was de finale van de Asian Champions League (ACL) een week eerder in het stadion van Urawa nog nét wat indrukwekkender.' De Urawa Reds, zoals de club meestal wordt genoemd, speelde tegen Al Hilal uit Saoedi-Arabië. In het stadion, gevuld met meer dan 60.000 mensen, hingen doeken met daarop de steden waar Urawa wedstrijden daarvoor had gespeeld. Verder ging er een enorm spandoek van een vliegtuig. 'Die reusachtige afbeelding werd door het publiek langzaam door het stadion verplaatst zodat het leek alsof het toestel langs al die speelsteden naar de finale vloog.' De supporters zijn tijdens wedstrijden intens aanwezig, zegt Janssen. 'Ze zingen en springen de hele wedstrijd. Ik dacht echt: krijgen jullie geen pijn in je kuiten? De supporters van Feyenoord zijn ook fanatiek, maar die van Urawa zijn nog beter georganiseerd. Alle fans krijgen vooraf een gekleurd stuk karton. Daar beelden ze dan collectief dingen mee uit. Het is een hele choreografie.' Janssen volgt het *external research project*, een nieuw afstudeertraject van de opleiding Japanstudies. 'Ik ben de eerste. Mijn stage is mede tot stand gekomen via iemand die Japans in Leiden heeft gestudeerd en daar nu actief is in de sportsector. Eerst was het plan om

Hand in hand

Rutger Janssen – ooit jeugdspeler bij Roda JC, nu student Japanstudies – onderzocht hoe voetbalclubs Feyenoord en Urawa Red Diamonds beter kunnen samenwerken. In één week zag hij beide ploegen grote prijzen pakken. 'Na voetbal is Japan mijn nieuwe passie.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

met een kleinere club te gaan werken, maar Urawa, een club die uitkomt in de J-League, de hoogste profcompetitie in Japan, kwam op mijn pad. Toen ben ik ook met Feyenoord gaan praten. Ik ben gaan uitzoeken op welke gebieden de clubs intensiever zouden kunnen samenwerken. Voor de finale waren de Reds sceptisch over hun kansen. 'Japanners zullen sowieso niet snel zeggen dat ze favoriet zijn. Maar afgelopen WK won Saoedi-Arabië in de voorronde van Argentinië, die het toernooi later zouden winnen. De helft van dat elftal speelt voor Al Hilal.' Het lukte echter om de Saoedische club te verslaan met 1-0. 'Na afloop kon ik met iedereen feesten. In het stadion viel het mee met de uitbundigheid. Als je nog met je club-badge loopt, vertegenwoordig je Urawa dus daar houdt iedereen zich in. Maar eenmaal in de stad gaan alle remmen los en is het zuipen.' Supporters misdragen zich echter niet in Japan. 'Het is wel weer even wennen om te zien hoe dat in Nederland gaat. Vuurwerk in het stadion afsteken is in Japan *not done*. Ik stuurde beelden van de wedstrijd in Rotterdam, waar dat wel gebeurde, naar vrienden in Saitama. Zij aptten dan terug: 'Dit kan hier echt niet. Krijgen jullie geen boete?' De KNVB zal dat nu niet doen, al krijgt Feyenoord wel vaak boetes van de UEFA.'

Sinds de komst van de Japanse topper Shinji Ono naar Feyenoord in 2001 is er wel de nodige samenwerking tussen de clubs. 'Maar heel structureel is dat niet. In februari heb ik eerst onderzoek gedaan bij Feyenoord naar de ontwikkeling van het vrouwen- en jeugdvoetbal, scouting en het *international department*. Daarna heb ik bij Urawa hetzelfde gedaan. Nu ga ik een rapport met aanbevelingen schrijven voor beide clubs. Ik hoop dat mede door dit project er weer een stap in de verdere samenwerking kan worden gezet.' Het gaat dan vooral om kennisuitwisseling. 'In Europa is het mannenvoetbal een stuk verder dan in Japan. Maar het niveau van het vrouwenvoetbal in Japan is best hoog. De speelstijl verschilt ook. In Japan zie je meer combinaties, de passing van de speelsters is enorm sterk. In Nederland ligt de nadruk meer op kracht. Omdat het zo verschillend is, kun je veel van elkaar leren. Verder heeft Urawa niet zoals Feyenoord een afdeling gericht op internationaal beleid. Maar er is wel animo voor, dus mogelijk kunnen ze op dat gebied kennis opdoen in Rotterdam.' Bovendien is het vooral een kwestie van de krachten bundelen, legt Janssen uit. 'De clubs zitten niet in elkaars vaarwater. Je kunt elkaar geen pijn doen, omdat ze in verschillende delen van de wereld actief zijn.' Naast zijn beleidsrapport voor de clubs schrijft Janssen ook nog een apart onderzoeksrapport voor zijn opleiding. 'Dat gaat over de economische ontwikkeling en marketing van de J-League. Urawa is dan de case study.' De J-League bestaat pas dertig jaar en heeft een geduchte concurrent. 'Honkbal is dé grote sport. Japan won in maart de World Baseball Classic. Dat toernooi werd intens beleefd, ook door de mensen van de club. Bij een reguliere competitiewedstrijd van de Reds zit het stadion met zo'n 20 tot 30.000 supporters maar halfvol. Wat dat betreft is er nog wel een slag te maken.'

'Feyenoord en de Reds kunnen elkaar geen pijn doen'

Van Roda naar de Reds

'De combinatie Japan met het voetbal was perfect voor mij', zegt Rutger Janssen. 'Ik ging er niet helemaal als een groentje in. Ik kom oorspronkelijk uit Heerlen en speelde van mijn achtste tot mijn achttiende in de jeugd van Roda JC in Kerkrade. Mijn positie was verdedigende middenvelder. Als klein jongetje nam mijn vader mij al mee naar het stadion en het was mijn droom om in het eerste van Roda te spelen. De jeugdopleiding is van een ander niveau dan die van de grote clubs, maar Roda was toen nog een subtopper in de Eredivisie (maar speelt inmiddels in de Keuken Kampioen Divisie, *red.*). 'Ik heb er veel tijd in gestopt om die droom werkelijkheid te maken, maar het is niet gelukt. Mijn linkerbeen was niet goed genoeg. Onze ploeg had ook niet genoeg kwaliteit. Als we bijvoorbeeld tegen Feyenoord speelden, werden we van de mat geveegd met een nulletje of vier. 'Ik ging nooit de Champions League winnen en had ook niet het gevoel dat een contract om de hoek lag. Toch is het een teleurstelling als je te horen krijgt dat het afgelopen is. Gelukkig had ik tijdens de opleiding mijn vwo gehaald en ben ik *liberal arts and sciences* in Utrecht gaan studeren. Daarna ben ik in Japan gaan reizen. Dat ontstak het vuurtje in mij en zo ben ik begonnen aan Japanstudies. Japan is na het voetbal mijn nieuwe passie geworden. Door deze stage heb ik echt stappen gezet. Ik werkte elke dag op kantoor met uitsluitend Japanners. Mijn taal is daardoor echt enorm vooruit gegaan, dat lukt alleen maar als je daar verblijft. Het geeft me het vertrouwen dat ik nu een heel eind kan komen.'

Psychiatrische proefkonijnen

Tot zestig jaar geleden waren psychiatrisch patiënten slecht af, schrijft hoogleraar klinische psychologie Willem van der Does in zijn nieuwe boek over radicale behandelmethoden. 'Het is onthutsend hoeveel schade er is aangericht op basis van zo weinig evidentie.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Het is 1967 als de Amerikaanse psychiater-neuroloog Walter Freeman de laatste patiënt opereert door middel van lobotomie: het lossnijden van de frontale hersenkwab. Die operatie tegen chronische depressie werd op verschillende manieren verricht, vertelt Willem van der Does. 'Bij de allereerste patiënten werden vezels achter het voorhoofd vernietigd door een injectie met pure alcohol, later werden gaten geboord in de schedel, waarna er een apparaat in ging dat vezelverbindingen in het brein doorknipte.'

De hoogleraar klinische psychologie schreef het boek *De magie van genezing, Radicale ideeën uit de geschiedenis van de psychiatrie*. Daarin voert hij de lezer in veertien hoofdstukken langs psychiaters, neurologen en psychologen die met de meest extreme ideeën voor nieuwe behandelmethoden kwamen.

Lobotomie werd ontdekt door de Portugees Egas Moniz toen hij in 1935 een neurologenconferentie in Londen bezocht. 'Daar was een casus van een chimpansee waarbij de frontaalkwab was afgesneden van de rest van het brein', vertelt Van der Does. 'Dat beest veranderde daardoor van agressief naar rustig.'

Inmiddels was er iets bekend over de rol van de prefrontale cortex. 'In de jaren dertig wisten we daar nog betrekkelijk weinig vanaf, maar op basis van informatie van soldaten uit de Eerste Wereldoorlog die schotwonden in hun hoofd hadden en zich daardoor anders gingen gedragen, kon worden afgeleid dat dit hersengebied betrokken is bij het onder controle houden van emoties. Die zaken waren de enige grond om lobotomie bij mensen in te zetten ter bestrijding van depressie.'

Zo gebeurde het dat tussen eind jaren dertig en begin jaren vijftig, bij gebrek aan andere methodes, tienduizenden patiënten de barbaarse operatie ondergingen. 'Het was in die hoogtijdagen mainstream psychiatrie.'

Het leidde er zelfs toe dat Moniz in 1949 de Nobelprijs voor de Geneeskunde kreeg, enkele jaren voordat er effectieve medicatie tegen depressie op de markt kwam. 'Een paar jaar later had hij die prijs zeker niet gekregen, maar het is überhaupt ongelooflijk dat het in 1949 wel is gebeurd.'

Hoewel lobotomie vanaf 1954 snel aan populariteit verloor door de komst van die veel effectievere medicatie (aanvankelijk nog aangeprezen als "chemical lobotomy"), bleef Walter Freeman tot maar liefst 1967 stug opereren. 'Hij wist van geen ophouden. In de jaren veertig werd hij overal waar hij kwam als een beroemdheid onthaald, hij heeft duizenden patiënten geopereerd. Overigens niet door gaten te boren in de schedel,

maar door met een priem via de oogkas de schedel in te gaan en de priem heen en weer te halen ter hoogte van het voorhoofd.' Wat Van der Does betreft is dit horrorverhaal het meest bizarre voorbeeld uit de geschiedenis van de psychiatrie.

'Het is onthutsend hoe je zo veel schade kan aangerichten op basis van zo weinig evidentie. Er zijn niet alleen mensen door overleden, maar ook veel die er een permanente persoonlijkheidsverandering door hebben gekregen. Zij zijn bijvoorbeeld emotioneel extreem vlak geworden. Het is een ingreep met onomkeerbare gevolgen.'

Naast lobotomie schrijft u onder meer over shocktherapie, dierlijk magnetisme, hypnose, de inktvlektest en behandelingen met psychedelica. Waar komt uw fascinatie voor de psychiatrie vandaan?

'Mijn vader was huisarts en had een praktijk aan huis. Er kwam dus heel wat psychiatrie over de vloer: mensen met een alcoholprobleem of een depressie. Dat boeide me als basisschoolkind.'

U behandelt in uw boek veertien behandelingen. Hoe kwam die selectie tot stand?

'De criteria waren dat het een radicaal idee moest zijn en dat het een tijdje een mainstream behandeling moet zijn geweest, of die nu wel of niet goed werkte. Om een paar ideeën kon ik niet heen, zoals Moniz met zijn lobotomie. 'Voor een deel gaat het over hypes die ik zelf heb zien komen en gaan. Bijvoorbeeld Freud met zijn behandeling om verdrongen herinneringen van seksueel misbruik in de jeugd terug te vinden. Dat kwam eind jaren tachtig, begin jaren negentig weer op, maar is inmiddels weer verdwenen. Gelukkig maar, want die methode heeft tot veel valse herinneringen geleid.'

'Het is een suggestieve techniek: als je op zoek gaat naar een herinnering, dan suggereer je dat die er moet zijn. Mensen gaan die vervolgens verzamelen. Terwijl we uit onderzoek weten dat traumatische gebeurtenissen doorgaans niet verdrongen worden, maar dat je vooral details vergeet.'

'Nog geen dertig jaar geleden, in 1995, werkte nog veertig procent van de psychologen met de *recovered memory work-therapie*.'

Wat hebben deze psychiaters, afgezien van hun radicale ideeën, nog meer gemeen?

'Het zijn charismatische figuren die veel mensen achter zich weten te krijgen, met een groot formaat ego. Ze hebben een zucht naar erkenning, roem en soms ook geld. Maar ze wilden ook mensen helpen. Sommigen waren daarin onvermoeibaar.'

De inktvlektest van Hermann Rorschach (1884-1922), een van de behandelingen die tegenwoordig nog in afgeslakte vorm wordt ingezet

Met het idee: baat het niet, dan schaadt het niet?

'Ja, want tot de jaren vijftig waren er nauwelijks bruikbare medicamenten. Wat er was, was om te sederen, de patiënt rustig te maken. Dat waren verslavende medicijnen, dus ze hadden meer nadelen dan voordelen.'

'Daarnaast waren de psychiatrische ziekenhuizen overvol. Mensen verbleven daar wel dertig jaar, er was geen verloop. Als je er eenmaal zat, kwam je er niet snel meer uit. Patiënten kregen weinig tijd en aandacht, slecht eten en weinig privacy. Het waren ziekmakende omgevingen, waardoor je nog meer extreem gestoord gedrag kreeg. Dat speelde ook in Nederland. Voor de ze patiënten was alles wat hoop bood op verbetering dus welkom, ook al waren ze vaak proefkonijn.'

Toch klonk er vaak ook meteen al kritiek over de behandelingen. Hoe konden ze dan toch zo populair worden?

'Omdat er nog geen regulering was. Als je nu een nieuwe ingreep op de markt wil brengen, moet je langs de Food and Drug Administration in de VS en het Europees Geneesmiddelenbureau in Europa. Je moet data aanleveren waarmee je kan aantonen dat het veilig is en werkt.'

'Tot voorbij de helft van de vorige eeuw kon je gewoon gaan proberen. Als je behandeling bij een paar patiënten lukte, publiceerde je een weten-

schappelijk artikel dat het werkte. Daar kwam dan wel kritiek op, maar er waren ook psychiaters die het gingen nadoen en ook resultaat zagen.'

'Tel daarbij op dat ook in publiekstijdschriften verhalen verschenen van mensen die er baat bij ondervonden. Er komt een lobby op gang van familie van patiënten die ook toegang tot de ingreep willen, omdat niets anders werkt. Voor je het weet, is het geaccepteerd.'

Wat hebben we intussen geleerd?

'Dat we patiënten veel beter moeten beschermen tegen overambitieuze klinici en wetenschappers. We hebben gezien welke krachten er loskomen als er een nieuwe methode is die hoop lijkt te bieden.'

'Mijn doel was overigens niet om een antipsychiatrieboek te schrijven. Ik beschrijf weliswaar veertien "bedrijfsongevallen", maar een aantal daarvan wordt nog steeds in een bepaalde vorm gebruikt.'

'De inktvlektest (waarbij tien symmetrische, speciaal ontworpen inktvlekken worden getoond en patiënten wordt gevraagd wat ze daarin zien, *red.*) wordt nog gebruikt voor het opsporen van psychose, shocktherapie wordt uitgevoerd bij patiënten met zeer ernstige depressies en bij wie andere behandelingen niet werken, en behandeling met psychedelica beleeft momenteel een revival.'

Wat is volgens u een heel recente, succesvolle behandelvorm?

'Virtual reality is een vorm waarmee fobieën heel goed kunnen worden behandeld. Een fobie behandel je door de patiënt bloot te stellen aan waar die bang voor is. Als je dat met VR kan doen, waardoor de situatie vrij echt lijkt, werkt dat net zo goed als in *real life*. Deze methode gaat een grote vlucht nemen, denk ik.'

U pleit er in uw boek voor om in de psychiatrie voort te bouwen op wat al is bereikt en niet het roer radicaal om te gooien, zoals in het verleden vaak is gebeurd.

'Radical ideeën moet je met veel scepsis benaderen. Als je kijkt naar de hoofdrolspelers in het boek, zou je willen dat zij meer waren afgeremd. We hadden ook zonder hen gekund. Vergeet ook niet hoe groot de vooruitgang is die we afgelopen vijftig jaar hebben geboekt. De effecten van onze huidige behandelingen zijn best groot. Depressie, angst- en dwangstoornissen zijn tegenwoordig redelijk goed te behandelen.'

Willem van der Does, *De magie van genezing. Radicale ideeën uit de geschiedenis van de psychiatrie*. Uitgeverij Alfabet. 240 pagina's, €22,99

DOOR CEES VAN DEN BOOM | ILLUSTRATIE PIM VAN HYLCKAMA Vlieg

Hoe Theo Maassen mij redde tijdens de huisontgroening

Beeld je het volgende in: een mannetje van zeven jaar oud loopt met een cassettespeler in zijn hand en een koptelefoon op over het strand, ergens langs de Middellandse Zee. De badgasten zien het mannetje met een geconcentreerde blik tussen de handdoeken door ijsberen, terwijl hij tegen zichzelf praat. Vreemd, denken ze. Maar, denkt een enkeling (zijn moeder), hij is pas zeven, het komt vast nog wel goed.

Dan kijkt het jongetje op, hij draait zich om en rent over het strand naar zijn ouders en zijn zus, die verderop onder hun parasol liggen. 'Mam, pap, ik ken 'm nu helemaal!' En het mannetje begint uit z'n hoofd een verhaaltje van Jip & Janneke op te zeggen. Zijn moeder kijkt hem aan met een brede glimlach, maar denkt ondertussen enigszins bezorgd: misschien ook niet.

Spoel twaalf jaar vooruit, naar de avond dat ik in mijn studentenhuis mijn strik moest verdienen. In pak zat ik op het trapje dat naar de zolder leidde, bonkte tweemaal op het luik boven me en hoorde daarna een dozijn kerels 'Nee!' schreeuwen. Ik was, terwijl ik daar zat, in zekere zin nog natter achter de oren dan toen ik jaren eerder die middag over dat strand banjerde: vers ontgroend, nog niet eens een week het huis uit, en op dat moment stiknerveus. Weer voldoende moed verzameld balde ik mijn klamme vuist, bonkte nogmaals, harder, maar hoorde daarna weer niks. Alleen stilte.

Toen uiteindelijk: 'Kom maar.'

Even daarvoor zat ik nog beneden met drie jaargenoten, die ik voor het gemak de dokter, de wetenschapper en de advocaat zal noemen. Wat ons daarboven te wachten stond, wisten we niet. Ons was alleen verteld dat we een fles champagne, 'een dure', moesten kopen. Wat kan je nou helemaal met een fles poepel, dacht ik terwijl ik daar zat. Hem opzuipen, besloot ik, en verder liet ik mijn fantasie niet reiken.

De dokter, die met de bijbel was opgevoed, liet zijn fantasie echter de vrije loop en begon, terwijl de rest jenever wegtikte, alles op te noemen wat wij straks daarboven op zolder wellicht zouden moeten doen (met of zonder fles), maar waar hij – en hij zwoer erbij – toch zeker voor zou passen. De dokter dronk geen jenever met ons mee, dat was in mijn optiek het probleem. De wetenschapper was als eerste aan de beurt, daarna de advocaat. Toen ik. Wat er die avond precies is gebeurd op zolder zal ik hier niet delen, uiteraard. Ik kan alleen zeggen dat mij op een zeker moment is gevraagd een verhaal te vertellen. 'En niet over je examenreis naar Cherso.'

Ik dacht na, terwijl veertien paar ogen op mij waren gericht, en ineens was hij daar: Theodorus Maassen, het Godsge-schenk uit Zijtaart. De man wiens cabaretprogramma's ik kan dromen, omdat ik ze allemaal wel twintig keer heb gezien. Ik vertel zijn grappen te pas en veel vaker nog te onpas – in die zin is het toch niet helemaal goedgekomen

met mij. En ik heb altijd al geweten dat mijn lichte vorm van autisme nog eens van pas zou komen, al was het maar deze ene keer.

Ik vertelde het verhaal van Theo en zijn vrouw (ik en mijn eerste vriendinnetje) en het vibrerende eitje. Na de clou ('De volgende keer ga ik toch echt voor die draadloze afstandsbediening.') was de reactie in de zaal gematigd positief, en even later kreeg ik als beloning mijn strik. Een van de jongens vroeg nog ten overvloede of ik het echt had meegemaakt. 'Nee, gewoon verzonnen', loog ik. Al die tijd zat de dokter doemdenkend in z'n eentje beneden, te broeden op een plan voor wat hem daarboven te wachten stond. En weldra zou hij leren, net als ieder ander, gelovig of atheïst, op een punt in zijn studententijd, dat terwijl de mens tracht, hij lacht.

Cees van den Boom is geschiedenisstudent en blikt in een serie columns terug op zijn Leidse studententijd.

Waarom komt die cao telkens te laat?

Net als vorig jaar moet er nog steeds onderhandeld worden over een cao die al maanden is verlopen. Pijnlijk, constateert **Yannick Feld**, want waarom doen universiteiten niet wat ze wél van studenten eisen?

Stel je weet al tien maanden dat je op 31 maart een deadline hebt. Het is een groepsproject. Hoe pak je het aan? Wij leren studenten dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Je regelt het maar. Maar de Nederlandse universiteiten en vakbonden denken daar blijkbaar anders over. Zij onderhandelen sinds januari over de arbeidsvoorwaarden (de cao) van universitaire medewerkers. 8 mei was de vijfde onderhandelronde. De zesde ronde staat gepland voor 1 juni. 31 maart is de oude cao verlopen. Nu zit ik niet aan de onderhandelingsstaf en natuurlijk kan ik me voorstellen: het kan een keer gebeuren. Maar laat nu precies hetzelfde vorig jaar zijn gebeurd. Ook in 2022 verliep de cao op 31 maart. Ook toen werd pas half mei een akkoord bereikt, half juni gestemd en uiterlijk eind augustus uitbetaald. Overigens schreef de Algemene Onderwijsbond toen zelfs dat een uitgebreider akkoord, bijvoorbeeld met meer aandacht voor vaste contracten, pas in het najaar had kunnen worden verwacht. Als docent lees ik: vier maanden te laat én ook nog eens afgeraffeld. Je zou het als student eens moeten proberen...

Dat de cao's altijd achter de inflatie aan lo-

pen, is tot daaraan toe. Maar dat er dan bij het verlopen nog geen nieuwe cao ligt, dat is pijnlijk. Extra pijnlijk omdat de hoge inflatie in 2022 een reden was voor een cao met een korte looptijd. Pijnlijk met name ook voor het personeel: docenten, restaurantmedewerkers, office-assistenten en duizenden anderen. Dat zijn mensen die zichzelf, maar vaak ook een gezin moeten onderhouden. Daar zullen, door heel Nederland, veel personeelsleden tussen zitten die nu financieel krap zitten. Ik ben waarschijnlijk iets te weinig onderhandelaar en iets te veel docent, maar volgens mij hebben we een deadline afgesproken. Ook voor cao's geldt afspraak is afspraak. Het is een kwestie van zorgen voor je personeel en zorgen voor je vakbondsleden. Het is een kwestie van respect, waardeering, maar vooral ook van geld. Omdat ik zal blijven verzuchten: waarom zijn jullie dan niet eerder begonnen?, doe ik alvast een aanzet voor de cao 2024: ik maak een datumpriker voor dit najaar. Wel graag even invullen.

Yannick Feld is docent belastingrecht

NIEUWS

Werkdruk moet omlaag, de vraag is alleen hoe

De faculteit Sociale Wetenschappen (fsw) wil de werkdruk onder docenten verminderen. Om erachter te komen hoe wil het faculteitsbestuur een werkgroep organiseren waar docenten hun ideeën kunnen delen met het bestuur.

DOOR MARK REID

Tijdens de faculteitsraadsvergadering bleek dat sommige raadsleden nog wel wat aanmerkingen hadden op dat plan. 'Ik vind het ontzettend goed dat er over werkdrukvermindering wordt nagedacht', zei personeelsraadslid Kiki Zanolie tijdens de vergadering. 'Maar wat ik lastig vind is dat we op zoek gaan naar plannen om ruimte te creëren voor docenten, maar waar halen die docenten daar tijd voor vandaan?' 'Mensen zitten al aan de top van hun kunnen en hebben geen ruimte voor nog een werkgroep. Juist de docenten die al zijn afgehaakt gaan hier niet aan meedoen. Ik denk dat als je dit zo rondstuurt je veel boze docenten over je heen krijgt.' Het faculteitsbestuur gaf hierna toe dat het nog wat bedenkingen had over de uitvoering. 'Het idee is al een paar maanden oud, maar als jullie denken dat dit mensen tegen de haren instrijkt moeten we er misschien nog eens over nadenken', zei portefeuillehouder onderwijs

Kristiaan van der Heijden. 'We willen niet dat dit plan werkdrukverhogend is, daar willen we juist iets aan doen. Maar we moeten wel in gesprek. We willen in zo'n bijeenkomst ook juist docenten bereiken die voor zichzelf de lat hoog leggen. Niemand verwacht dat je tien hoorcolleges en zes werkgroepen doet per week. De docenten die dat verwachten van zichzelf kunnen we bij die bijeenkomst een beetje meenemen.' Raadslid Jan Jansen deelde de kritiek op het plan en vroeg zich af of er geen informelere manier was om ideeën van medewerkers te verzamelen: 'Er lopen hier zo veel mensen rond met ideeën dat er vast wel een paar tussen lopen die iets heel slims hebben bedacht. Misschien werkt het ook als je de vraag zo maar in de gemeenschap gooit, met iets van een ouderwetse ideeënbus. Of kan *Mare* een wedstrijd uitschrijven?' Studentlid Lotte Honselaar stelde voor dat het faculteitsbestuur met medewerkers ging lunchen, althans voor zover die nog tijd hebben om een lunchpauze te houden. Decaan Paul Wouters was positief over de plannen vanuit de raad: 'Een vliegende brigade werkdrukvermindering? Ik wil daar best aan meedoen. We willen weten waar mensen energie van krijgen en geïnspireerd door raken. We gaan kijken hoe we dat het beste kunnen doen voordat we deze sessies gaan organiseren.'

Wie vertegenwoordigen wij nog?

Fotoreproductie van een schilderij van Philipp Foltz, voorstellende Pericles die in Athene een grafrede voordraagt, anoniem. Collectie Rijkmuseum

universiteit zelf. 'Ik wijs onderwijsbestuurders op hun rol en wettelijke verantwoordelijkheid.' Het jaar daarop stelde minister Dijkgraaf in antwoord op Kamervragen dat versterking van de wettelijke rechten niet nodig is. Hij laat het aan de instellingen over om samen met de medezeggenschappers te bepalen hoe die het best kunnen worden geschoold en ondersteund. Of de campagne van Dijkgraaf is aangeslagen in Leiden is nog maar de vraag. Een sterke communicatie vanuit de universiteit ontbrak in ieder geval. Studenten ontvingen op maandagochtend in de verkiezingsweek een mail met korte uitleg over de verkiezingen. Als ze al een poging deden om zich verder in te lezen vonden ze op de website documenten met lange rijen aan namen van de kandidaten op wie ze konden stemmen. Engelstalige versies waren hiervan niet beschikbaar. Uitleg over op wie ze dan precies stemden, kwam in de vorm van een kleine, onopvallende link, die de student naar een interview met de partijen leidde, hetgeen een gehaaste student makkelijk over het hoofd ziet. Toch moeten studentenpartijen ook de hand in eigen boezem steken: raadsleden moeten zichtbaar zijn en zelf binding zoeken met de achterban. Tegelijkertijd horen we geluiden van raadsleden die aanklaarten ondersteuning in de werkzaamheden te missen en dit vaak tevergeefs hebben aangekaart bij hun faculteit of raad.

Het college van bestuur is bezig met het aanstellen van een medezeggenschapsfunctionaris die de inspraak nieuw leven mag inblazen en de banden tussen de raden dient te versterken. Toch heerst er bij ons de vrees dat deze functionaris op korte termijn niet voldoende ondersteuning aan partijen kan bieden. Uit onderzoek van bureau Berenschot uit 2021 blijkt dat medezeggenschappers steeds meer op hun bordje krijgen, maar ondersteuning hierin tekortschiet. Ook neemt de animo bij partijen af, waardoor het moeilijk is om nieuwe en geschikte kandidaten te vinden. Studentenpartij CSI kon dit jaar geen geschikte kandidaten vinden en besloot om niet verder te gaan als partij. In Utrecht leidde dit vorig jaar tot een ultiem dieptepunt: de helft van de medezeggenschapspartijen uit de universiteitsraad hield op te bestaan, door het feit dat ze geen nieuwe studenten konden vinden. Ook het opkomstpercentage was daar met 11 procent vorig jaar historisch laag. Studentenpartij Lijst VUUR luide afgelopen maand de noodklok door openlijk te twijfelen of het nog zin heeft om zich als partij kandidaat te stellen. Vaak hebben we onszelf als raadsleden gevraagd welke studenten we eigenlijk vertegenwoordigen, aangezien slechts 4.000 studenten hun stem hebben uitgebracht. De representativiteit, en de toekomst van de medezeggenschap, staat daarmee onder druk. De landelijke campagne vanuit het ministerie werkt alleen als de universiteiten hier zelf ook een platform aan geven. Dat was in Leiden niet het geval. Als studentenpartijen vragen we het college om een reactie op de lage opkomstcijfers en willen we weten of het bestuur meer aandacht en betere promotie wil geven aan de medezeggenschapsverkiezingen. Is het college voornemens om gedurende het hele jaar aandacht te geven aan de medezeggenschap? Samen met de andere partijen moeten wij concrete stappen zetten om medezeggenschap structureel zichtbaar te maken.

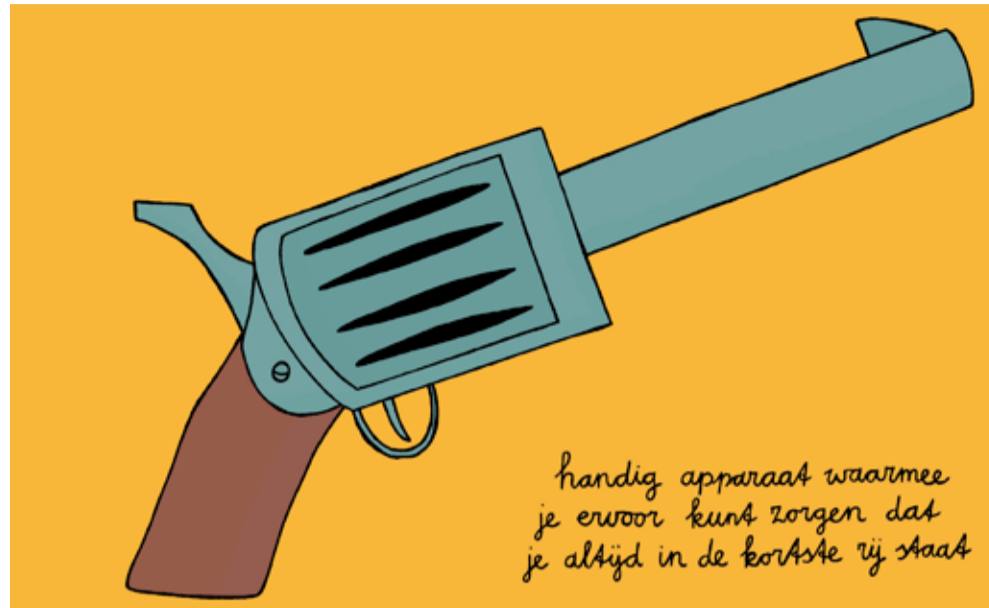
Joanne Sloof (CSL), **Ella Picavet** (DSP) en **Victor van der Horst** (PBMS) zijn studentleden van de Universiteitsraad

Raad is bezorgd over lage opkomst: 'Veel geprobeerd, maar niks werkt'

De faculteitsraad van Geesteswetenschappen maakt zich zorgen om de medezeggenschap. Dat de opkomst voor de verkiezing van de studentleden vorige maand slechts 12,5 procent was, is de raad een doorn in het oog. Ook valt de opkomst bij de vergaderingen tegen.

DOOR EMIEL BEINEMA

De opkomst voor de verkiezingen van de studentleden in de faculteitsraad van Geesteswetenschappen neemt al jaren af, maar na een kleine opleving in 2022, is hij nog nooit zo laag geweest als dit jaar. Slechts 969 studenten, 12,5 procent van de kiezers, hebben hun stem uitgebracht. 'Het is in elk geval fijn dat er verkiezingen hebben plaatsgevonden', aldus raadsvoorzitter Jan Sleutels. 'Als je de lage opkomst combineert met het grote aantal afwezige raadsleden, ook zonder afmelding, baart dat zorgen', vindt Sleutels. 'We hebben al veel geprobeerd, zowel voor de personeelsgeleding als de studentleden, maar niks lijkt te werken.' Decaan Mark Rutgers wil graag met de studentleden die er wel zijn op zoek naar een oplossing. 'Misschien kunnen we uitvinden hoe we de raad interessanter kunnen maken. Ook om aan deel te nemen, want ik snap dat het soms heel saai kan zijn.' Voor de personeelsgeleding van de raad was dit jaar helemaal geen verkiezing, door een gebrek aan kandidaten. Dat lijkt de raad een ander probleem: medewerkers zijn volgens hen vaak beter op de hoogte van het belang van de medezeggenschap, maar hebben simpelweg geen tijd. Raadslid Jose Manuel Pereira heeft wel een idee om studenten te bereiken: 'Misschien kunnen we de studieverenigingen betrekken bij de promotie van de medezeggenschap, dat lijkt me de meest toegankelijke manier.' 'Ik vind dat studentenpartijen het hele jaar actief moeten kunnen zijn', suggereert raadslid Lelani Antar. 'Nu verschijnen we opeens voor de verkiezingen, allemaal met ongeveer hetzelfde verhaal, maar dan weten de studenten niet wat er daadwerkelijk gebeurt. In Den Haag houdt de studentenpartij inloopen en zijn ze actief op social media, maar ik heb begrepen dat we geen activiteiten mogen organiseren tot de start van de campagne. Dat maakt het moeilijk, want studenten zijn nog steeds gewend aan *on campus engagement*.' Het faculteitsbestuur is niet op de hoogte van zulke regels, maar zoekt ze graag uit. Rutgers: 'Neem hier alsjeblieft contact over op. We zijn juist voorstander van activiteiten en zichtbaarheid.' Ook willekeur bij docenten moet dan opgelost worden. Raadslid Marina Terkourafi: 'Zodra we weten wat de regels zijn, kunnen we een e-mail sturen naar alle docenten, zodat we daar geen verschillen meer tussen zien.' Om de plannen verder uit te werken besloot assessor Anne Wellink een gesprek te organiseren met de faculteitsraad van Wiskunde en Natuurwetenschappen. Zij hadden met 20,7 procent juist hun hoogste opkomst in jaren. Toch doet het schijnbare gebrek aan interesse van de studenten niet af aan de motivatie van de raadsleden. Sleutels: 'Hoe dit ook loopt, we zullen op 1 september fris en vol energie van start gaan met een nieuwe raad.'

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4,500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 2 leerlingen groep, 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs:** *Aardrijkskunde, biologie, 2 havo. Twee leerlingen. *Engels, brugklas basis/kader. *Nederlands, aardrijkskunde, brugklas vmbo-tl. *Wiskunde, biologie, brugklas basis/kader. *Wiskunde A, economie 4 havo. **Leiden-Zuid**, *3 leerlingen basisonderwijs. **Voortgezet onderwijs:** *Nederlands, Engels, Wiskunde,

brugklas vmbo basis/kader. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Inloopconcert gegeven door Erjan van der Velde (counter-tenor) en Joël Boone (orgel) Academiegebouw, Rapenburg 73. **Woensdag 31 mei van 13.00 uur tot 13.30 uur.** Toegang gratis. Zie ook: www.universiteitleiden.nl/orgel

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. 8TW voor elke vijfentwintig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@
mastodon.online
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad
Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 30.000

Marcïëlle van der Kraan
m.w.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Lorenzo Gerritsen (stagiair)

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet b.v.
Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45 |
E-mail:sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/>
advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

LAMME LEIDSE MEMES

Harpenjager

Harpist Michelle Sweegers is met prijzen overladen, maakte vier albums én schreef een kinderboek. Zaterdag speelt ze in Leiden, op haar elektrische harp. 'Ik wil ook over het podium kunnen rennen, springen en dansen.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Michelle Sweegers (25) won als klassiek harpist nationale en internationale prijzen, was finalist van het prestigieuze Prinses Christina Concours, trad onder andere op bij *De Wereld Draait Door* en *Podium Witteman* en studeerde magna cum laude aan het conservatorium. In het laatste jaar van haar master stofte ze haar elektrische harp af, sloeg aan het componeren en sindsdien experimenteert ze volop: ze studeerde audioteknik en filmcompositie, produceerde drie cd's in drie jaar; twee met klassieke stukken en één met eigen composities. Tussendoor schreef ze ook een kinderboek. Album nummer vier is in de maak: de eerste try-out is zaterdag in De tuin van de smid, het koffiehuis in Cronesteyn.

'Het heet *When Nature Calls*, met filmische composities waarin we een reis maken door verschillende landschappen', zegt Sweegers. 'Langs prachtige ijsgebieden, over de oceaan, door de bossen. Maar het gaat ook over de vernietiging van de natuur, dus het heeft een morele boodschap. 'De muziek is geschreven voor een orkest. Ik heb alles in de studio al geproduceerd en speel harp mee met de opname. Er is ook een poëtische vertelling omheen – ik praat graag. Het doel is om er uiteindelijk een theatershow van te maken, met een live-orkest en beelden op een scherm. Daar werk ik stukje bij beetje naartoe. Het is een groot plan, maar ik wil het echt halen.'

Je komt uit Tilburg; hoe kom je bij De tuin van de smid voor een concert?
'Ik zocht een locatie in een tuin of in een bos, omdat mijn album over de natuur gaat, en wilde ook een plek waar normaal

de elektrische harp. Daarna heb ik nog een studie gedaan over de producerkant en studio-technieken, en ontdekte ik hoe je de klank kunt vervormen.'

Waarom ben je ook gaan componeren?

'Voornamelijk omdat ik een grote fantasie heb en zoveel in mijn hoofd had. Ik weet niet precies hoe het tot stand is gekomen, maar ik wilde zelf iets creëren. Ik wist natuurlijk niet of ik dat ook echt kon, ik ben er uiteindelijk gewoon mee begonnen. Dat is toen *De Goudhoorn* geworden, mijn afstudeerproject. Dat is mijn eigen vertelling waarbij ik ook harp speel. Het moest een voorstelling zijn, maar ik studeerde af tijdens corona dus dat ging niet door. Toen heb ik er een boek van gemaakt.

'Ik heb vorig jaar de opleiding filmcompositie afgemaakt, en schrijf nu veel voor orkesten. Dat is in principe klassiek, maar ik maak ook crossovers naar andere stijlen. Zaterdag speel ik bijvoorbeeld een heel typisch harpnummer, romantisch en mysterieus, maar ook een nummer dat ik met een drum-and-bass-dj maakte, en een vrolijke Ierse jig.'

Dat klinkt als een grote overgang.

'Ik ben ervan overtuigd dat als je klassieke muziek kan spelen, je alle muziek kan spelen. Niet oneerbiedig bedoeld, maar klassieke muziek is wel een stukje moeilijker dan pop. Met pop kan je met vier akkoorden je ding doen, klassieke stukken zitten lastiger in elkaar.'

Wat voor muziek luister je zelf?

'Eerlijk gezegd luister ik bijna nooit naar klassieke muziek, behalve bij concerten. Een mooi klassiek stuk duurt makkelijk half uur, en ik heb niet altijd tijd om daar met aandacht naar te kunnen luisteren. Ik luister vooral radio als ik in de auto zit. 'Ik vind in alle stijlen wel iets moois, en alles is toch op een of andere manier met elkaar verbonden. Ik hou heel veel van filmmuziek, dus Hans Zimmer en John Williams vind ik echt fantastisch. Catchy popmuziek is ook helemaal prima. Maar ik hou ook van metal, voor de afwisseling. Niet van alle metal, maar sommige bands zijn echt goed.'

Maak je ook metal?

'Dat niet. Ik ben wel een beetje van het sprookjesachtige, het romantische. Het is grappig, want tijdens mijn vorige fotoshoot zei ik dat ik ook wat stoerdere foto's wilde. Dat was niet echt een succes. Ik denk dat het toch niet helemaal bij mij past, dat stoere imago.'

Michelle Sweegers, *When Nature Calls*
De tuin van de smid, 27 mei, 15.00, €15

'Naast typische harpnummers, romantisch en mysterieus, speel ik ook met met een drum-and-bass-dj'

‘Zoveel boeken kopen is echt niet oké’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO TACO VAN DER EB

Huis: ‘Die Kunstkamer’
Kamer: 24 m²
Huur: €488
Bewoners: 1

Zo te zien koop je graag boeken?

‘Het is mijn vakgebied, dus dan mag het. Ik was twee weken geleden in Engeland en ik kwam met zeven nieuwe catalogi thuis: echt niet oké. Als ik in een museum ben geweest, neem ik een catalogus mee. Tijdens mijn onderzoek denk ik aan kunst die ik al eens heb gezien, dus dan is het fijn om wat literatuur te hebben. Er zijn in iedere hoek van mijn kamer wel kunstboeken te vinden.’

Is dat waarom je het ‘die Kunstkamer’ noemt?

‘Dat is een oud Duits begrip voor een verzameling kunst en boeken, zeg maar de voorloper van het rariteitenkabinet. Zo noem ik mijn kamer liever niet, dat klinkt een beetje gek. Maar *Kunstkamer* vind ik leuk.’

‘Ik moet nog wel wat dingen ophangen. Zoals deze ets die ik vorige week op een antiekmarkt heb gekocht. Over de abdij die daarop staat, heb ik een keer een studieopdracht gemaakt. Veel wat je hier ziet heeft wel met mijn studie te maken. Maar de passie kwam eerst: mijn studie is een goed excuus om me bezig te houden met kunst.’

Waarom ligt hier twee keer hetzelfde boek?

‘Dat ene boek is van de UB. Dat heb ik voor de vijfde keer geleend, omdat ik het telkens weer nodig heb. Toen ik laatst in Engeland was, kwam ik het in een winkel tegen. Het was helemaal niet duur, dus ik dacht: laat ik die arme UB niet meer lastigvallen en het zelf aanschaffen. Ik moet hun kopie alleen nog terugbrengen.’

‘Gisteren heb ik nog zeven boeken uit de UB gehaald, dus in totaal liggen er nu 31. Die zijn vaak heel obscuur: er zitten briefjes in uit 1995, van de vorige lezer. Niet veel mensen houden zich hier bezig met Engelse interieurkunst uit de achttiende eeuw. Daarom ga ik na de zomer ook daar studeren.’

Ik hoor buiten veel gekwaak.

‘Er zitten hier kikkers. Vroeger zaten ze alleen bij de andere flat, maar dit jaar zijn ze overgestoken naar deze sloot. Ik vind het een goed teken: het laat zien dat je toch wat natuur kunt vinden in de stad. Je ziet nu ook veel vogels hier. ‘Het is soms wel hard. Ik hoor het ook met mijn ramen dicht. Als je dan rustig muziek probeert te luisteren maar daar opeens kikkers doorheen hoort, is dat jammer.’

Je hebt nog veel cd's en dvd's staan.

‘Ik ben een beetje ouderwets. In de tijd van Netflix is het heel makkelijk om daar wat op te zetten, maar de beste films staan er vaak niet op. En met vrienden is het een stuk gezelliger om wat dvd's op tafel te leggen dan minutenlang te scrollen. Met cd's vind ik het heel rustgevend dat je aan de volgorde van de nummers vastzit. Een artiest heeft daarover nagedacht: dat vormt een bepaald verhaal. Als je random liedjes in een afspeellijst zet, verpest je dat. Het is mooi dat in het digitale tijdperk alles voorhanden is, maar het vervangt de oude media toch niet. Gelukkig maar, want anders had ik geen excuus om boeken te kopen.’

COLUMN | OMAR GHALY

Ook in tijden van TikTok kan de lat best omhoog

Terwijl ik dit stuk voor u schrijf, beste lezer, bevind ik mij niet op mijn vaste stek in het Leidsche maar in een voorstad van Sacramento. Ik heb mij, nobel als ik ben, opgeofferd om een maand door te brengen in het zonnige Californië. *Cue, All The Leaves Are Brown-soundtrack.*

Samen met een collega ben ik uitgenodigd om mee te kijken op een *charter school* in de buurt. Charters verkeren in het administratieve limboland tussen publieke en private scholen en hebben meer vrijheid om te spelen met hun curriculum. Deze school leidt hun leerlingen – of *scholars* zoals ze die hier noemen – op in de traditie van de *great books*.

Wij kijken mee met een groep zesdeklassers – of *twelfth graders* zoals ze die hier noemen – die nu *Paradise Lost* van Milton lezen. Geen lichte kost, dat zullen

de studenten Engels in Leiden kunnen beamen. Hier leer je niet *over* Plato, je leest hem direct in vertaling. Je leert *van* hem.

Vanaf de kleuterschool worden de scholars onderwezen door middel van het socratisch gesprek. Vraag, antwoord, wedervraag, antwoord en dat tot het einde van de les. Volg deze methode twaalf jaar lang en je krijgt een groep leerlingen die moeiteloos hun gedachten kan articuleren.

De scholars die ik spreek bereiden zich voor op de universiteit. Net als hun leeftijdsgenoten in Nederland kijken ze er reikhalzend naar uit. Ze voelen dezelfde prikkelende mix van spanning en nervositeit voor wat komen gaat. Hoe zal het mij vergaan ver van familie en vrienden? Hoe verhoud ik me tot een nieuwe omgeving met nieuwe regels?

Over één ding maken ze zich geen zorgen: academisch zullen ze het wel redden. Ik geef ze geen ongelijk. Vergeleken met Nederlandse zesdeklassers hebben ze een gigantische voorsprong. Deze leerlingen zijn gewend om veel te lezen, essays te schrijven en hun gedachten helder te formuleren. Inmiddels is dat voor hen een tweede natuur geworden. Ondertussen lopen wij achter de feiten aan. Docenten aan universiteiten luiden al langer de noodklok. In december 2020 kon u in deze krant

een treffend profiel lezen van het type student dat als eerstejaars aankomt. Juist de basisvaardigheden lezen, schrijven en denken, zijn zienderogen achteruitgegaan. De universiteit bedient zich ondertussen van kunstgrepen als de taaltoets of extra aandacht voor academische vaardigheden.

Maar waarom niet eerder beginnen? Zouden we niet het probleem bij de wortel moeten aanpakken en ons middelbare schoolonderwijs terug naar de basis halen? Blijkbaar is het niet onmogelijk, ook in tijden van TikTok en Netflix.

Onderwijs draait om meer dan alleen het halen van het centraal examen. In de woorden van een leerling hier in Californië: ‘Ik heb het gevoel dat de focus hier ook ligt op het opbouwen van je persoonlijkheid.’

Laat het op onze scholen minder draaien om meetbare resultaten en des te meer om het kweken van studenten die kunnen luisteren, schrijven en spreken.

Geef ze mee dat leren in de eerste plaats een grondhouding is en laat ze die vervolgens cultiveren. Duw ook onze scholieren wat vaker Plato in de handen, het zou zomaar het begin kunnen zijn van een levenslange liefde, of in het ergste geval een sterkere generatie studenten.

‘Onderwijs draait om meer dan alleen het halen van het centraal examen’

Omar Ghalay is student Egyptologie